

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: A magyar nyelv tanítása és terjesztése. (Bubics Zsigmond kassa-egyházmegyei püspök úr ő méltósága körlevele.) — Kép egy tanítói választásról. Hegyi. — T á r c z a: Egy néptanítónak. Ábrányi Emil. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. Rövid hírek. — Hirdetések.

A magyar nyelv tanítása és terjesztése.

Bubics Zsigmond kassa-egyházmegyei püspök úr ő méltósága Kis-Karácsony ünnepén az egyházmegye papságához emelkedett hangú, tárgyánál fogva igen fontos körlevelet intézett, melyet t. olvasóinkkal megismertetni kötelességünknek tartjuk, egyuttal b. figyelmüket arra felhívjuk.

A püspök visszapillantást vetvén a mult esztendőre, elmondja, hogy körutain fájdalmas érzések viharoztak át keblén, midőn megfordult azon számos magyar nyelvű községben, midőn hallotta azokat a régi, zamatos hangzású magyar neveket, melyeket e vidéken élő családok viselnek, és azt tapasztalta, hogy e községek lakói nem értik nyelvünket, hogy nem magyarul zengik Isten dicsőségét, hogy Magyarországról csak annyit tudnak, hogy ők is ezen hazának polgárai, de nem értik annak nyelvét, édes anyai beszédét: »akkor — ugymond — átjárta lelkemet a keserűség, és azon szent fogadást tettem magamban, hogy amennyire ez püspöki hivatással megegyezik, hogy amennyiben nekem, mint nem csupán püspöknek, hanem törvényeink, alkotmányunk értelmében a magyar állam egyik hivatott őreinek és törvényhozójának lehet és kell, arra fogok törekedni, hogy ez állapot jobbra forduljon.

E czélból a magyar nyelv tanítását, terjesztését választá körlevelének tárgyául és azt papságának lelkipásztori gondjaiba ajánlja.

»Édes anyanyelvünk tanításának, terjesztésének kérdése állami életünk szempontjából igen fontos. Nem akarok politikai kérdés tárgyalásába boesátkozni, nem akarom a politikát a templomba bevinni, ott annak nincs helye, de annyit, mint magyar püspöknek, magyar törvényhozónak kötelességem szem előtt tartani, hogy a gondjainkra bízott hívek ne csak vallásos emberekké, de tisztességes, jóra való honpolgárokká is neveltessenek. Minthogy pedig a nép nagy része a népiskolában, sőt annak mar IV. osztályában befejezi tanulmányait, és csak kis része megy tovább a közép-, és még kisebb

része a felső-iskolákba, szükséges, hogy a nép azon zöme, mely csak néhány esztendeig jár iskolába, onnan kikerülve s az életbe kilépve, magával vigye az iskolából a gyakorlati életbe a továbbfejlődés csiréit. Mert hiszen ezen ma még iskolás nép fogja maholnap az uralkodó magyar nemzetet alkotni, fog törvényadta jogaival élni, fogja keze munkájával az államot, a hazát fentartani, fogja fegyveres kézzel azt megvédeni, annak önállóságáért, fenmaradásáért küzdeni. S jól dolgozni a hazáért, jól megvédeni csak akkor fogja, ha az egyház, haza, a király, a törvények iránt hű és lelkiismeretes lesz. Ez ország, melyet Isten nekünk földi vándorlásunk számára kitűzött, Magyarország, kell tehát, hogy népe is magyar legyen, érzésében, gondolkodásában, nyelvében egyaránt. Mert hiszen emberek mindig fogják lakni a hármaz bérc és négy folyó hazáját, de e haza csak addig lesz magyar, míg magyar nép lakik benne; nemzetünk csak addig fog itt uralkodni, míg szivben és nyelvben magyar lesz; felséges királyunk csak úgy érezheti magát és trónját biztosan és szilárdan, míg egy számban erős és érzelemben hűséges magyar nép tanyázik a Kárpátoktól az Adriáig. És ne mondjátok nekem, hogy ez a multban sem volt így, s hogy ez ország mégis Magyarország maradt; mert mások voltak a viszonyok a multban, mások a jelenben, mikor az államok nyelv és nemzetiségek csoportosulása szerint alakulnak. Anglia-, Francia-, Olasz-, Spanyol- és Németország a multban is angol, francia, olasz, spanyol és német volt, bár a törvényhozás, a közélet nyelve a latin volt ott is, de ennek daczára ez országok nyelve ma az angol, francia, olasz, spanyol és német, mert a nép nyelve megmaradt angolnak, francziának, olasznak, spanyolnak, németnek. A közélet nyelve Magyarországon is a latin volt, de a nép különböző nyelveken beszélt, mert őseink elnézők voltak a különféle nemzetiségek iránt; s midőn amaz országokban a latin nyelv lassanként megszűnt, a nemzeti nyelvek rögtön elfoglalták az őket jogosan megillető helyet, de nem így Magyarországon! S ezért nekünk kiváló kötelességünk a jelenben helyre-
 útni a mult mulasztásait. **De ne értsetek félre**

Tisztelendő Testvérek! nem azt akarom én mondani, hogy a gondjainkra bizott hivek anyanyelvét, melyhez ők ép oly természetesen ragaszkodnak, mint a magyar a magáéhoz, elvegyük, megszüntessük; ez nincs szándékunkban, de nem is volna lehetséges, hanem csak **azt**, hogy szerezzük meg az állam nyelvének az őt megillető jogokat, hogy így a nemzet egységes és ez által erős és hatalmaz legyen. Erre feljogosít a vallás, a törvényelem, feljogosítanak az élet szükségletei, feljogosít a hazának el nem tagadható érdeke.

Az ugynevezett felekezeti iskolákban erre vonatkozó kötelmeink teljesítése még könnyebb, mert ez iskolák a mi közvetlen felügyeletünk alatt állanak, ezekben tehát befolyásunkat még könnyebben érvényesíthetjük.

És mi papok sok tekintetben kedvezőbb helyzetben vagyunk mint az állam. Az állam ugyanis csak az iskolára ügyel, jogköre azon nem terjed túl. A mi jogkörünk számára van még egy másik tér is, ez a templom, ahol folytatjuk azt, amit az iskolában megkezdettünk.

Komolyak és nagyfontosságúak azon kötelességek, melyeket a fentebb kiejtett szempontokból az iskolában, sőt a templomban is szem előtt kell tartanunk és teljesítenünk. De van egy körülmény, mely minket azok keresztülvitelében buzdít és lelkesít, s ez az, miről személyes tapasztalásaim alapján szólhatok. A midőn fentemlitett bérnialási körutaimat megtevém, azon helyeken, a hol a szent misét az Urnak bemutattam s a bérnialás szentségét kiszolgáltattam, az isteni tisztelet alatt az iskolás gyermekek ajkairól megzendültek a mi szép magyar egyházi énekeink. És a szülők, kik nyelvünket nem értik, mert oly korban nevelkedtek fel, midőn nyelvünk még nem lépett természet-szerű jogaiba, nagy örömmel hallgatták ártatlan gyermekeik szívet, lelket megindító ájtatos éneklését. Arczaikon visszatükröződött egyrészt az öröm és boldogság, midőn gyermekeiket magyarul hallák

Isten dicsőségét zengeni, de leolvasható volt lelköknek e tükréről a fájdalom is, hogy ők nem gyűlhetnek az Istent dicsőítő éneklő karába, mert — nem tudnak azon a nyelven, melyen gyermekeik ma már lassan-lassan megtanulják az örök igazságokat.

A mennyire tehát tehetségünkben áll, pótolnunk kell a múlt idők e mulasztásait.

A jelen év folyamán egyházmegyéim összes plébániáiról összeállított törzskönyv igen sok megszivlelendő tanulságot szolgáltatott nekem. Van abban sok örvendetes, van olyan is, mi elszomorítja lelkemet. Örvendek azon, midőn látom, hogy ti Tisztelendő Testvérek buzgón és lelkiismeretesen megtartjátok az isteni tiszteletnek megállapított rendjét és hiveiteket nemcsak a szent misének bemutatásával, hanem az Isten igéjének rendszeresen való hirdetésével is istápoljátok lelkileg. Szomorodtam azonban, midőn azt tapasztaltam, hogy csekély a lelkipásztorok száma, mert vajmi sok község részesül csak ritkán az egyház kegyzserének, az isteni tiszteletnek s a szent oktatásnak áldásaiban. És elszomorodtam azon is, midőn azt olvastam ki az általok beküldött kimutatásokból, hogy míg egyrészt tót ajku hiveink majd mindennél élveznek oktatást saját anyanyelvökön, addig a magyar ajkuak még ott sem vétetnek mindig tekintetbe, ahol többségben vannak s így természetesen még kevésbé ott, ahol kisebbségben vannak.

Gondom lesz rá, hogy idővel mindazon hiányok megorvosoltassanak, a melyeknek létezéséről engem egyházmegyéimnek ez a törzskönyv felvilágosított. Oda fogok hatni, hogy az Isten szolgálóinak száma szaporodjék, hogy az isteni tisztelet rendje minden községben tökéletes legyen, olyan, a mely kielégíti a hivek lelki igényeit. Hogy ebből esetleg reátok is valamivel több munka fog háramlani, az csak a dolog természetéből következik, de meg vagyok győződve, hogy ti, mint jó pásztorai a ti hiveiteknek, Isten kegyelmével örömmel fogjátok

TÁRCSA.

Egy néptanítónak. *)

Mi a jutalmad, lelkes tanító te,
Ki éveid hosszú, nehéz sorát
Fáradva töltöd és csupán a sirnál
Veted le majd az élet nyomorát?
Nem osztozol te a hatalmasokkal,
Sőt jó, ha egy falat kenyérrre lelsz.
Hisz ők — nagyok — világokat rombolnak,
Te meg — szerény! — csak életet nevelsz.
Oh! hány kopár agy, hány haszontalan szív,
— S van a világon egy pár millió —
Dőzsöl mohón a jólét asztalánál,
Habzsolja, éli mindazt, ami jó;
Hány szivtelen zsarnok fejére tesznek
Uralkodást jelentő aranyat;
Oh! hány győzelmes vér-eb él a földön,
Ki rangot, hírt, csodálatot arat

*) E szép költeményt a »Pesti Napló«-ból vettük át.

De a tanító, aki mint a kertész
A gyöngye plántát, ott, ahol leli:
Ápolja hiven a gyerek kedélyét,
Nemessé oltja, széppé műveli;
Ki — míg saját jelenje csupa inség,
Mert néha még kenyér sincs asztalán —
Alkotja lassan a jövő világot,
S terem egy hős, nagy nemzetet talán:

A tanító, ki öre, jötevője
Az embereknek, — aki zajtalan
Munkálva, kincseket fejt, mint a bányász
Arany-termő bérez mély aknáiban:
A tanító, csufjára századunknak,
Ma is mi még? Üres fejű, sivár
Semmittevők ragyognak Krózosokként,
S a tanítóra — alamizsna vár!

Szégyen, gyalázat, hogy még most is így van.
De el ne csüggedj! A jövő tiéd
Jövendőök papja! Megjön még a kor, mely
Bálványainkat bátran zúzza szét;

azt teljesíteni, hasonlóan Krisztus Urunkhoz, ki nem kerülte a fáradságot, testének kimerülését, hanem bejárta Judeát, hogy hirdesse az örök élet igéit. Azért bizom bennetek is Tisztelendő Testvérek, hogy, a mivel több munka vár reátok ezekből, azt ti, Isten iránti szeretetből, népünk javára szívesen el fogjátok végezni.

Méltányosaknak és igazságosaknak kell ugyanis lennünk magyar ajku hiveinkkel szemben is. És épen, mivel tudomásom volt róla, hogy a fennálló rend nem felel meg mindennütt a létező viszonyoknak, akartam biztos tudomást szerezni az egyházmegyéim területén fennálló illetén állapotokról. Ezért kértem tőletek a mult évben pontos adatokat a gondjaitok alatt álló plébániákról. Ti magatok állítottátok össze azon kimutatásokat, melyek sok dolgról felvilágosítottak. Most tehát, midőn kellőképen informáltatok, arra kérlek, szíveleljétek meg a plébániátokban létező állapotokat, vessétek össze hiveitek lelki szükségleteit azzal, hogy azok eddig mi módon elégtettek ki, és gondolkozzatok a felől, miképen lehetne segíteni ott, a hol ily segítségre szükség van. A nélkül, hogy az idegen ajkuak iránt igazságtalanokká legyünk, lehet segítenünk a magyar ajku hiveken. Feljogosít erre maga az isteni Üdvözítő, kiről meg vagyon írva, hogy: „*házájába jöven tanítá őket* — t. i. a népet — *zsinagógáikban.*“ S ha ezt tette, ugy bizonyára a nép nyelvén tette azt, melyet hallgatni megértettek. És ha az idegen ajkuak is örülnek, hogy saját nyelvökön hallják az Isten igéjét, saját nyelvökön zengedezhetik az ő dicsőségét, ne lenne ehhez joguk saját véreinknek is? *»Lépes méz csepeg ajkaidról, én jegyesem, méz és tej van a te nyelvéd alatt, azaz szelíd, kellemes a te beszéded, fogják a mi szeretett véreink mondani, ha majd oly nyelven hallják az Ur Igéit, melyet az anyatejjel szívta magukba!*

Tudom, hogy az ily módon életbeléptetendő

Jön még idő, hogy tiszteltebb, becsültebb
S nagyobb lesz az, ki egy szívet nevel,
Mint száz babéros, bámult nemzet-irtó,
Ki népeket rak koczkájára fel.

Jön még idő, hogy hálás lesz irántad
Egy nemesebb faj, mely tőled kapott
— Megállni szirtként a hatalmas élet
Szélvészes árnán — biztos alapot;
Jön nemzedék, mely tégedet magasztal,
Nem fényes hitványságokon hevül,
S gyöngygyé alkotja minden veritéked
Egy fenkölt század ékességeül.

Igen! Tiéd a szép jövő, ha multtá
Lett már e torz, cifrázkodó jelen;
S ki e »nagyok« közt legutolsó voltál,
Tiéd lesz majd a végső győzelem.
A végső és a legszebb, mert nyomában
Uj lét fakad — : egy ujjá született
Méltoőbb világ . . . fölölte hármas napként
Szabadság, béke, ember-szeretet!

Ábrányi Emil.

változások előkészítésére idő kell, azért adok is reá időt nektek, és felszólítalak hogy a folyó évi szeptember végéig tegyen nekem jelentést minden plébános arra nézve, mit lehetne tenni az ő plébániája területén, hogy az isteni tisztelet rendje olyképen módosíttassék, hogy magyar ajku hiveink is élvezhessék az Isten igéjét, és saját nyelvökön zenghessék az Ur dicséretet.

Nem hunyok szemet azon nehézségek előtt, melyekkel ezen intézkedésemnek keresztülvitele járnai fog. Abban biztos vagyok, hogy ti, kik nemcsak az egyháznak hű fiai és buzgó szolgálói, de édes hazánknak is szerető gyermekei vagytok, ezen intézkedésemet örömmel fogadjátok. Annyi jelét láttam eddig is nemes vetélkedéseknek, munkásságtoknak, az Isten háza iránti buzgóságtoknak, annyi jelét fáradozástoknak az isteni szolgálat széppé, épületessé tevésében, hogy meg vagyok győződve, miszerint örömmel fogjátok teljesíteni azt, a mire ezen főpásztori körlevelemben felszólítalak. De másrészt tudom, néhol az elfogultság, néhol a régi megszokásnak ereje, néhol talán a tudatlanság, sőt intencióimnak félreértése esetleg fog nehézségeket támaszthatni. Ezekkel szemben a ti kötelelességek lesz megmagyarázni azoknak, kik nem értik meg ez intézkedés jogosultságát, hogy a főpásztor mind n ajku hiveinek egyaránt szerető atyja, tanítója, és hogy legtávolabbról sem áll szándékában bárkinek veleszületett jogát anyanyelvéhez csorbítani, de meg kívánja adni magyar ajku hiveinek is a lehetőséget, hogy Istent saját nyelvén dicsőíthesse, Isten igéjét saját nyelvén hallhassa. Különben *»egy próféta sem kedves hazájában«* mondja a Szentírás, de titeket ez se riaszson vissza.

A templom és iskola legyen tehát az a hely, a hol ti ezentul nemcsak a vallást, nemcsak a hitek lelki életét szolgáljátok, de szolgáljátok egyszersmind édes hazánk érdekeit is.

A meggyőződés és az érzelem egész melegével, melyet egyfelől egyházam, másfelől édes hazánk jövője iránt érzek, kérlek titeket, ne hanyagoljátok el ezen, vallásos és hazafiui szempontból egyaránt nagyfontosságú ügyet, mely ugyszólván életkérdés az országra nézve. Nyelvében él a nemzet, mondá egykor hazánk legnagyobb fiainak egyike, és igaza volt, mert erőssé, hatalmassá nemzetet nemcsak vallásosság, jellem, becsület, vagyon tesznek, hanem teszi a nyelv is, melyet beszél. Tekintsetek vissza a letűnt századokra, és azt fogjátok tanulni nem csak hazánk, hanem egyházunk történetéből is, hogy a magyarság fentartásának legfőbb érdeme a papságé. Nemcsak a főpapság tűnt ki ebben, hanem az alpapság is. Irodalmunk legkiválóbb alakjai a primási, érseki, püspöki székekből, zárdákból s a szerény falusi lelkészalakokból egyaránt kerültek elő. Iparkodjatok ti is, nemcsak mint jó pásztorok, hanem mint jó hazafiak is az ő nyomdokain haladni, s bár ez köteletség, érdemmé válik épen a mi megyénkben, melyben e köteletség teljesítése több munkát, több önfeláldozást igényel, mint ott, hol a nép zöme amugy is magyar. Mindnyájunknak, kik hivatva vagyunk a nép művelődését előmozdítani, oda kell törekednünk, hogy a

magyar nyelv ismerete utat találjon a nép minden rétegeibe, mennél inkább kötelességünk tehát oda hatni, hogy ott, a hol a nép zöme már is beszéli azt, hanyatlás ne álljon be e tekintetben. A magyar nyelv tudásával terjed a műveltség, a polgárisodás, megszilárdul a trón biztossága és a nép ereje. S ha magyar az állam, melyben élünk, mely intézményeivel megóvja, megvédi minden egyes polgárát, magyarnak kell lennie érzelemben, idővel a nép nyelvében is. És ez nem jelent ellenséges érzületet más ajku testvéreink iránt, mert hiszen tudjuk, hogy minden nyelv édes és szép, mindeniket tudni hasznos, de a nemzet nyelvét tudni kötelesség.

Nemzetünk nemsokára megüli a magyar állam fenállásának ezer éves fordulóját. Ez ünnep széppé tételére közreműködni mindenkinek hazafiui kötelessége. Legyen a mi közreműködésünk az, hogy egyházi téren járuljunk hozzá hazánk egységesítéséhez, megerősítéséhez, hogy annál biztosabban, annál felvértezettebben léphessünk át nemzeti életünk második évezredébe. E munkának dicsőségében legyen részünk nekünk is, nem a dicsőség hívságos volta miatt, mert hiszen ily nagy műben nem az egyes emberek neve szerepel, hanem csak a nemzedéké, mely azt elvégezte, de legyen részünk e dicsőségben azért, mert ezzel is kötelességet teljesítünk.

Meg vagyok győződve, hogy mindnyájan áthatva ezen ügy fontosságától és ma már sürgős voltától is, buzgalmatok által hozzá fogtok járulni ezen szándékom s. keres megvalósításához. Egyedül az iskola ezt nem teheti, a mint ezt látjuk, daczára annak, hogy a népiskolai oktatásról szóló törvény 23 év óta érvényben van. Kell tehát hogy az egyház is hozzájáruljon az abban leített eszme megvalósításához. A vallás és haza szeretete meg fog titeket tanítani a kellő tapintatra, mely ezen ügy sikeres keresztülviteléhez szükséges: »*egyetlen értelmes megnépesíti hazáját*«, azaz egyetlen értelmes ember is végtelen sokat tehet a jó ügyért; fel fogjátok ébreszteni az idegen ajku nép jóindulatát, hazaszeretetét s a kisdedekben lelkesült támogatókra fogtok találni e téren. Hiszen magam voltam tanuja annak, minő hűséggel szolgálják papjaim s az ő befolyásuk alatt hűveim az ország véghatárán is a vallás és a haza ügyét, mert már mindenféle száz és száz gyermek zengi Isten dicsőségét hazánk nyelvén. Ez a ti hűségtek, a ti buzgalmatok gyümölcse.

Működésünk ma már némileg korlátozva van, de ha nem akarjuk, hogy azt mondják, hogy megszűntünk a vallás, a művelődés, a népnevelés, a szellemi fejlődés, a magyarosodás tényezői lenni, úgy azt a helyet, mely még meghagyatott számunkra, teljesen, egészen be kell töltenünk. És ha valahol, úgy Magyarországon az egyház érdeke össze van nőve a népnek, a magyar népnek érdekeivel. Szent István király ideje óta, tehát több mint nyolcz század óta a magyar egyház és a magyar nép érdekeiért küzdöttek dicső elődeink. Nem tekintettek ők saját kényelmökre, nem a fel-feltoluló viharok nagyságára, nem az akadályokra és vesze-

delmekre, nem riadtak vissza semmi nehézségtől, melyeket leküzdeni kellett, hanem Isten iránti bizodalommal működtek a közjóért, a közös veszély eltávolítására, az egyház és a haza boldogabb jövőjeért. Szükséges tehát mert a kötelesség is parancsolja, hogy mi is, kiknek szívében honol a hűség, a lángoló szeretet, tanítva oktatva, igaz meggyőződéssel és szeretettel ápoljuk a kisdedeket, szóljunk a néphez, ébreszszük fel jó hajlamait, segítjük jó akarata keresztülvitelében, hogy a magyar elem elfoglalhassa azt a helyet, mely őt megilleti az iskolában, egyházban, a kisdedek szívében, az öregek lelkületében, és az idegen ajku is rokonszenvezzen velünk.

Nemcsak egyházi állásunk, hanem az eszélyesség elvei is azt követelik, hogy lassunk a népre, a népnevelés, a magyarosodás kérdésében, hogy eljárásunk egyöntelű, gondoskodásunk körültekintő, vallási és nyelvbéli szoros összetartásunk jó szervezetű legyen. Azért is ápoljuk és tartjuk fenn a velünk együtt élő békés és szorgalmas más ajku lakosság közepette, mely hűséggel, őszinte szeretettel ragaszkodik a magyar nemzethez, a hagyományos magyar szellem befolyását. Ott a Kárpátok rideg bérczei közt, honnan a szorgalmas munkás még nagyobb munkára, távol külföldre is elvándorol, hogy az ott szerzett pénzen visszaválthassa egykor szükségből eladott ősi birtokát, hol a földbirtok nagy része oda telepedett s velünk érezni nem tudó idegen vállalkozók kezében van, hol a magyarság száma fogy, befolyása, tekintélye hanyatlik, hol a régi birtokos osztály kipusztult, de hol szerencsére a fel-felmerülő nemzetiségi izgatásoknak a szegény hű nép törhetetlenül ellentáll, ott kell különösen érdeklődnünk a jelzett irányban és érvényesítenünk befolyásunkat. Nemcsak egyházi, de mondhatom nagy nemzeti feladat is vár reánk, melyet teljesíteni szent kötelességünk. És ha a nép látja, hogy papjai nem csupán a templom falain belül végzik el kötelességeiket, de azon kívül is igaz és hű barátjai, nagyobb ragaszkodással fog irántok viseltetni, és ha az állam látja, hogy az egyház is elősegíti az erős magyar állam felépítésében, sokkal nagyobb tisztelettel fog iránta viseltetni, és elő fogja segíteni e magasabb célra irányzott tevékenységében. Valamint a katolikus papnak nélkülözhetetlen szüksége van a latin nyelvnek, egyháza nyelvének ismeretére, úgy viszont illő, hogy az állam minden polgára értsen és beszélje az állam nyelvét.

Kép egy tanítói választásról.

— Megtörtént. —

Messze tőlem északra, ott, hol a kisalföld a Kárpátok lassu emelkedésű nyulványaival ölelkezik, üresedett meg egy kántortanítói állomás, melynek javadalmazása legkisebb számítás szerint legalább 1200 forint. Léven 4 öl fa és 400 forint értékű termény mellett mondd: ötven katasztralis föld haszonélvezete, mi holdanként 14 forint bérleti jövedelmet ad.

Hányan lehettek e hazában, kik a hirdetés olvasásakor dobogó szívvel vágytak reá pályázni? Isten tudja! tán a magamféle 300 forintos javadalmazásuak mindnyájan. Csak hogy míg mások leküzdtek a vágyat s esendesen otthon maradtak, addig én huszonkettő magammal az új kor pari pájára ülve, télnék idején, dermesztő zimánkos időben otthagya szerető családomat, kiteve magamat az idő-viszontagság esélyeinek, mentem fel az Eldorádo honába versenyre kelni pályatársaimmal. A községtől egy órányi távolságra van a vasutállomás. Gondolhatod olvasóm, téli időben, dermesztő hidegben messze távol az édes családi körtől ismeretlen vidéken bolyongani, mily rettenetes állapot! S mégis ereim duzzadtak, arcom meleg érzéstől hevült, keblem dagadt, mert czélnál valék s az édes álmok gyönyörében pihenve töltöttem az éjszakát a vasut mellett lévő vendéglőben.

Hídeg volt a szobám s mégis oly jól esett nekem. Elgondolám: Istenem, ha kegyelmed ajándéka reám száll: ötven hold föld mellett mily gyönyörűséges lesz tanítónak lenni! Volt nekem álmodomban lovam, tehenem, ekém. kocsim mindenem sőt anyyim, hogy az aggok és árvák menházára is jutott. . . .

A belső szobában ötöt ütött az óra. Hajnal harangszónak képzelve azt, az »Ur angyala« köszöntéssel adtam hálát a vezérlő Gondviselőnek, minek végezte után felöltöztem s átmentem a pályaudvarba. A váróteremben lépve, egyszeribe észrevettem, hogy az asztal körül helyfoglaló három uri egyén pályatársam és mint ilyen vetélytárs.

Kölesönös bemutatások után utba igazítva, a községtbe indultunk, a hova reggel 6—7 óra között értünk. Mint aféle utazó tanítók, kik tán költség kimelés tekintetéből már előtte való nap reggelétől tehát 24 órán át semmit sem ettünk, betértünk egy jó szívű vendéglőshöz. Itt már többekkel találkoztunk s neszét is vettük, hogy a választás viharos lesz, már t. i. küzdelemteljes.

Reggelink uras volt: egy kupa szilvórium, egy findza kávé s egy zsemlye, mindössze belekerült 18 krba. Ennek elköltése után elmentünk a templomba szent misét hallgatni. Pályatársaim majd mindnyájan a korusra mentek, magam alant a hajóban egy padban foglaltam helyet s csodálatos nem tudtam unatkozni, az eszem mindig azon tündött: Te dumántuli szép jövedelmű állás mellett mily szép Isten hajlékában dicséred az Urat! Majd meglássuk.

Áldás után a helybeli plébános ur tudtára adta a tanítói karnak, hogy 9 órakor testületileg tegyük tiszteletünket a kiküldött egyházmegyei biztos előtt, felkérve bennünket az egyik, számunkra elkészített tanterembe leendő egybegyülésre.

Ezt mise után rögtön teljesítettük is. Én ugyan később, mint afféle távolból jött idegen behuzódtam a segédtanító urak szobájába, — no meg az melegebb is volt, s elővéve egy 2½ kros kabanuszt, bodor füstökkel léptem be a szobába. Ez alatt a nép jobbról-balról gyült össze; egy része az utcán, egyrésze az iskola udvarban. Egyszerre csak óriási zsvaj — s én meglepetve kérdezem a

segédtanítót: mi lesz itt? Uram — felelé — kántor-tanító-választás. De hogy minő, azt magam sem tudom. Én már sejtem, gondolám magambam.

Ez alatt a tömeg emberáradattá nőtt. A lárma és tombolás mint a vészterhes kavargó felhő vad viharban tört ki.

Hol vannak az iskolaszékí tagok? — Nem kell nekünk! — Ki vele! — Mi választunk mestert, nem ök! — Mi fizetjük! s többféle felkiáltás reszketett meg a levegőt.

A kíváncsiság által vezérelve kilépek a szobából s látom, mint erőlködik két esendőr rendet csinálni. Ámde ez teljes lehetetlenség volt, mert ha ez a két ember csak némileg is megmutatja a fegyver hatalmat úgy menten széttépték volna, mint foszlányt. Mi volt mit mást tenni, mint szép szavakkal kapacitálni a tömeget; persze ez sem vezetett eredményre. Ami ezek után következett az tragikomikus kimenetelű volt.

Az iskolaszék tagjait, kik az első teremben egybegyültek vala, egyenkint hordták ki az utcára. Egyéb tettelegességet, daczára nagyfoku izgatottságuknak — dicséretükre legyen mondva — nem tettek; de hát elvégre is a szó-szoros értelmében véve a közmondást: kitétték az atyafiak szürét vad szitkok között, nagyobb dicsőségére a róm. kath. kántor-tanítói választásnak.

S mi volt az indító ok? Amint hallottam, az, hogy az iskolaszék már eleve megállapodott a jövendő kántor-tanító személyében, mit megtudván a nép, mint a fentebbiekből látjuk, fellépésével imponálva, megszüntetni iparkodott a választást. Pedig egy szó a jelölt elejtéséről elég lett volna tán, hogy a választás esendes mederben folyjon le, mert egyhangu óhaj volt közöttük: bárkit a megjelentek közül, csak őt nem!

A tömeg röviden végezve dolgát az iskolaszék tagjaival, a plébánia-udvarra vonult. Amint az utcán viselte magát, azonképen viselte magát itt. Két esendőr szuronnyal védte a bejáratot. Olykor egy pályatársunkat vállukra emelve, dörgő éljenben tört ki a nép.

Tíz óra lehetett, midőn mi tanítók testületileg vonultunk a plébániára tiszteletünket teendők az egyházmegyei biztos előtt.

A nép tiszteletteljesen nyitott utat számunkra s mi egyenkint bemutatva magunkat, vártuk a következmények fejlődését.

Természetes, ily állapotok között a választás megejtése nem történhetett meg. Az egyházmegyei biztos a törvény alapján állván, hogysem a nép ingerét végletekig fokozza, igen helyesen, felfüggesztette a választást.

Gondolhatod kedves olvasóm, egy szegény tanító mit érezhetett, midőn megtakargatott filléreit a választási miseriák folytán ugyszólván a sárba dobta, miután még alkalma sem nyílt neki képességét bemutatandó nyílt próbatételhez járulni.

A választás felfüggesztetett: huszonkét tanító az napi reménye romba dült. Az én lovam, tehenem, kocsim, ekém mint a délibáb eltűntek, s megmaradt a pusztá való a maga ridegségében, mint ama vidék téli tájképe.

Amde vegyük egy kissé bonezkés alá az okot, ami tulajdonképen a zavargás előidézője volt.

Mint említém, az iskolaszék hét kilenced részben megállapodott a jövő kántor-tanító személye felett. Jogosan-e? Mi türes-tagadás benne, jogosan, mert a jog- és érdemrendszer alapján állva, határozottan elismerem, hogy egy helyben 11 évig működő tanító megérdemli azt, hogy üresedés esetén előléptetessék s ha az volt a célja az iskolaszéknek, kérdem én: miért hirdették ki a pályázatot? Tán csak nem azért, hogy a huszonkét pályázó tanító vállain emeltessek fel a már megígért és biztosított állásra az, kit nélkülünk minden verseny nélkül is megválaszthattak volna. S kérdem én, ezen esetben mi célja volt a pályázat-hirdetésnek; talán hogy minél több egyént gyűjtsön az állomás megbámulására? Ugyan mi történt volna azon esetben, ha például amint huszonkettő megjelent, megjelent volna 80—100, kiknek egyenkint csak 10 forintba számítva fel költségeit, az összes költség 800—1000 forintot tesz ki.

Ha már megállapodás történt, értesítették volna a folyamodókat erről s bizonyára egyiknek sem lett volna kedve haszontalanul költekezni, legkevésbé pedig a távol vidékről valóknak s ez esetben az egész választást simán vihették volna keresztül.

De minek fűzzem tovább?

Hányszor jajdul fel a tanítói kar az iskolaszéki intézmény ellen s haszontalanul; vajjon lesz-e haszna azon tanító zavainak, ki a kath. tanúgy s tanítóinak fenségés hivatá-a s tekintélye érdekében kiált fel: kinevezés, jöjjön el a te országod! Hogy porba hulljon akár az iskolaszék, akár a nép által okozott rettenetes miserábilis állapot, a jelenben uralkodó kántortanító-választás, hol a felizgatott szenvedélyek itt-ott még vért is kívánnak.

Ime ez is egy tárgy a kath. tanítók nagygyűlésére s egy újabb fontos ok, hogy annak megtartására nézve teljes erővel aktióba lépjünk. *Hegyi.*

Irodalom és művészet.

— **Az Athenaeum Kézi Lexikona.** A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szerkeszti Dr. *Acsády Ignác.* *Nyolczadik* füzet. Budapest, 1892. A közhasznú vállalat új füzetét három igen szép és értékes melléklet díszíti. Az első a föld féltékének színes térképe, a másik legrégebb nyelvemlékünk, a Halotti Beszéd hű és két színben készült hasonmása. A harmadik melléklet két oldalon az összes erdélyi fejedelmi családok áttekinthető családfáját adja. — A szöveg folytatja a C. betű anyagának közlését s ezuttal a Chasdaii-Cséplőgéj közli anyagot adja. A nagyobb cikkek közül kitérnek a Check, Chile, Chinakéreg, Chininkészítmények, Chlor s a hozzá való cikkek, Cicero, Cillei grófok, Clearing, Cloture, Coburg, Comenius, Compiláták, Congressus, Consistorium, Consul, Conversio, Conversations-Lexikon, Corpus juris, Correspondenz-Bureau, Corvina, Corvin, Cromwell Olivér, Crouy-Chanel, Csaba, Csaba ire, Csaba királyfi, Csák Máté, Csáky, Család, s a vele kapeso-

latos cikkek, Csallóköz, Csángók, Csapadék, Császár metszés, Csatorna, Csatornázás, Csecesemő, Cseh-morva testvérek, Cseh nyelv és irodalom, Csehország, Cseléd, Csendő, Csengery Antal, Cseplő sziget, Cseplőgéj s sok más kisebb cikkek, melyek a tudományok minden ágát felölelik. Mennél jobban előre halad a vállalat, annál inkább szembe-tűnik hasznavehetősége s annál inkább növekszik népszerűsége. Melegen ajánljuk minden művelt olvasónak a kitérő és nagy fényvel kiállított vállalatot, mely összesen negyven 30 krajczáros füzetből fog állani s két hetenkint három ives füzetekben számos melléklettel díszítve jelenik meg. — Előfizetési ára 10 füzetnek 3 forint, mely összeg az Athenaeum kiadóhivatalához Budapestre vagy bármely hazai könyvkereskedőhöz küldendő.

— **Beküldetett.** *Szent Beszéd.* Schreiber Aladár eszt. főgyh. áldozár 1891. évi decz. 27-én az esztergom-vizivárosi plebánia-templomban tartott első szt. miséje alkalmával mondotta *Dr. Walter Gyula.* A beszéd tárgya: az egyház működésének és ebből kifolyólag szolgáló kötelességeinek ismertetése, melyet a szónok derekasán kimerített, s beszédét valóságos mintabeszéddé emelte.

— **Előfizetési felhívások:** 1. „*Magyar Sion*“ egyh. irod. folyóirat 1892. folyamára. Szerkesztők az esztergomi papneveldei tanárok. A M. Sion sokkal ismertebb, hogysen ajánlásunkra szorulna. Előfizetési ára egész évre 6 frt. fél évre 3 frt. Etiam erga sacra. Az előfizetések vagy megrendelések Esztergomba intézendők. — 2. *Walter Gyula „Üdvözlégj Mária“* ez. imakönyvének ötödik, újból átnézett és bővített kiadására. Ára finom angolvaszon kötésben, egyszerűbb díszítéssel 80 kr; dazdag táblaaranyozással és aranymetszéssel 1 frt 20 kr; francia minták után készült egyszerűbb bőrkötésben vörös metszéssel 2 frt; rendkívül gazdag díszítéssel és aranymetszettel 2 frt 50 kr; a legelőkelőbb, eredeti francia kötésben 3 frt. Valódi bagaria bőrben tokkal 8 frt. — Ezen általános kedvelt imakönyv ellen csak azon szerény kifogásunk van, hogy alakja igen kicsiny. Ha valamicskével nagyobb volna, sokkal tetszetősebb lenne. A megrendelések vagy egyenesen a szerzőhöz vagy Buzárovits Gusztáv könyvkereskedéséhez (Esztergom) czimzendők.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Bálint Mihály czeplédi tanítónak a rk. leányiskola növendékei között eszközölt krajczáros gyűjtése: I. oszt. 80 kr., II. oszt. 80 kr., IV., V. oszt. 60 kr. — Összesen 2 forint 20 kr.

Eddigi gyűjtés . . . 1894 frt 63 kr.
és 2 drb ++

Összesen . . . 1896 frt 83 kr.
és 2 drb ++

Közli *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

A tanügy igaz barátai. Folytatolag és újólag kifejezett köszönetünk kapcsán közöljük azok b. neveit, kik lapunkat több példányban és szegényebb ellátásu tanítók részére rendelték meg: Schlegel Péter esp. pl. 2 péld., Kmoskó Nep. János pl. 4 péld., Tóth Mihály pléb. 1 péld., Schlinger József lelk. 6 péld., Viniss Fülöp 3 péld., Csányi Ferencz pl. 1 péld. Vivant sequentes!

Kinevezés. Hyros József püspöki actuárt Bende Imre bbányai püspök úr ó Mga a korponai fő-, elemi- és ipariskolához igazgató-tanárra nevezte ki. Soha jobb kinevezés nem érhetne a korponai iskolát, a tanári kart, a tanulókat, mint éppen ez. — Különösen mi garamszkeresztiiek, kik mélyen fáljaljuk távozását, szívből kívánjuk neki, hogy új állomásán is olyan szeretet környezze működését, amilyenben itt és a vidéken részesült, és olyan emléket hagyjon mindenütt, aminőt magának nálunk emelt. — Isten bő áldása lengjen élete és működése fölött. B. P. A.

Minő álláspontot foglaljanak el a kath. tanítóegyletek az országszerte megülni szándékolt Comenius-féle emlékünnepélylyel szemben? Ezen kérdést intézte hozzánk egy kath. tan. egyesület. Válaszunk a következő: Comenins mint paedagogus feltétlen elismerést érdemel. Vallására nézve »morva testvér« volt, vagyis a protestans felekezet tagja. És ez az oka annak, hogy az ünnepélyt kiválóan »protestansok« rendezik. Azért azt hisszük, okosan cselekesznek a kath. tan. egyletek, ha az ünnepélylyel szemben *semleges* és várakozó álláspontot foglalnak el, vajjon kath. ellenes beszédek lesznek-e mondvá vagy pedig csak paed. érdemeit fogják-e méltatni? Részünkről nem ajánljuk a részvételt. — Megjegyezzük, hogy Bécsben a híres »Dittes« mondja az emlékbeszédet és el lehetünk készülve, hogy kath. ellenes kifakadásokban hiány nem lesz

Tanítói fizetések. Schöningenben (Braunschw.) 1892. január havától kezdve az elemi tanító fizetése így van rendezve: A véglegesítést a 24-ik életével kezdik. A fizetés 1-4 szolgálati évre 1200 márka, 5-8 szolgálati évre 1400 márka, 9-12 szolgálati évre 1600 márka, 13-16 szolgálati évre 1800 márka, 17-20 szolgálati évre 2000 márka, 21-25 26-30 szolgálati évre 2300 márka, 31 szolgálati éven kedve 2400 márka. — *A brémai tanítók* is fizetésemelésben részesültek. Eddig 1500 márka fizetéssel alkalmaztattak, a mely fizetés 2700 márkára emelkedett; ezennel 3000 márka lesz a maximum. Az igazgatók eddig 2700-al kezdték és 3750-re emelkedtek, ezentul 3500 ról 4500 márkára emelkedik fizetésük.

Napszámba fogadott tanító! Zemplénmegye népoktatási viszonyát nagyon jellemzi a következő érdekes tény: F. P. község ág. hitv. tót ajku egyházának tanítói állása megüresedvén, a népoktatás ügyét szíven viselő gondnokság fogadott egy tanítót — napszámba. Napi honoráriumma 1 azaz egy o. é. forint; határozottan megjegyezve, hogy

csak is azon napokon részesül napdíjban, a melyeken tanórákat tart. — Vajjon nem ir-e erre dics-hymnuszt a »Népt. L.« Csáky miniszterhez?

Önmagáról megfeledezett szolgabíró. *Szodfrid* Endre névre hallgat a hős, akiről a krónika szól. Ez az ur szolgabíró Győr Sz. Mártonban, és azzal érdemelte meg, hogy a Vegyesekben megörökítsük, mert a tanítók Eötvös alapjára hozzá küldött gyűjtő ívet a következő sorok kíséretében küldte vissza az elnökséghez: *A kormány és a fennálló rend ellen izgató tanítók nem adakozást, hanem botot érdemelnek.* — Mi részünkről szívesen kiutalványozzuk neki az utóbbit olyan mértékben, aminőt a haza 24,000 tanítója ki fog szabni.

Iparosok vasárnapja. A kereskedelmi és a vallás- és közoktatásügyi miniszterek egyetértőleg tervezik, hogy az ipari munkások vasárnapon a pihenésen kívül szellemi és erkölcsi oktatásban is részesülhessenek. E czélból Budapesten, a népoktatási kör mintájára 10 iskolában tanfolyamokat rendeznek, hol felolvasások tartatnak, a vidéken pedig munkás könyvtárak felállítását tervezik. Kath. Legény-egyleteink már régen teljesítik ezen áldásos missiót, országszerte. A puskaport is ismerték a régi chinaiak, de azért a művelt európaiaknak újból fel kellett azt találni.

„Óvóképző igazgatók képzése“ czim alatt lapunk 4-ik számában megjelent közleményre *Péterfy S.* a Fröbel nőegyesület budapesti gyermekkertésznöképző-intézet igazgatója jan. 31-éről keltezett s hozzánk intézett levelében becsatolva nevezett intézetnek 1890. évről szóló jelentését is, azon állításunk igazságtalanságát iparkodik kimutatni, a mely szerint mi a kérdéses intézetet »egy zsidó consortium magánjellegű intézetének« állítottuk lenni. Utána nézván a mellékelt értesítő hivatkozott szakaszainak kitént azokból is, hogy az intézet »*magán*« és nem országos jellegű, az egyesület tagjai *telnyomóan* zsidók, kivéve a nagyobb összegeket befizető alapító tagokat, kik legnagyobb részben keresztények, továbbá, hogy 51 növendék közül 24 zsidó. Igaz ugyan, hogy az egyesület védnöke özv. *Majláth Györgyné* ó excija, de ez csak olyan tetszetős firma, a melyre a demociatának untalan hangoztatása daczára is napjainkban még csaknem minden egyesületnek szüksége van, hisz a tényleg működő alelnöknő *Rosenzweig Saphir* Sarolta megint csak zsidó. Készséggel ismerjük el, hogy a tanerők minden felekezetből vannak összevalogatva, de ez óraadókból álló tantestületnél máskép alig lenne lehetséges. Különben nekünk a derék intézet faji jellege ellen nem volt s mint sinez kifogásunk, sőt azt kívánjuk, vajha zsidó polgártársaink, esemetéik gondozására vagyoni viszonyaikhoz mérten, minél nagyobb számu intézetel tartanának fenn. *Nem is ezt kifogásultuk mi incriminált cikkünkben, hanem az „országos kisedővöképző intézet“ kényszerű mellozését, s a Fröbel-gyermekkeretek czélját és módszerét általánosságban, melyeket mi a kisednevelő intézetekkel szemben hazai viszonyaink közt kívánatosaknak nem tartunk.*

— Ajánkozás. Egy kitünően képesített kath. tanító alkalmazást keres valamely kath. iskolánál. Bővebbet a kidóhivatal.

RÖVID HIREK. Tanító és szolgálta. A »W. Zeitung« pályázatot hirdet egy tsvzéki ajtónálló állomásra, melynek díja 600 forint fizetés, 250 forint szolgálati pótlék s hivatali ruha; továbbá egy más szolgálati állomásra, melynek járandósága 500 forint fizetés s szolgálati pótlékul 225 forint. Altsztek előnyben részesülnek. Egészséges test, német beszéd, olvasás és írás tudása kívántatik. — A »Pr. Abendblatt«-ban meg ezt lehet olvasni: Pályázat

egy II. oszt. népisk. tanítói állomásra, melyvel 400 forint fizetés jár; továbbá egy II. oszt. népisk. segédtan. állomásra, melynek díjazása évi 350 forint. A folyamodónak ki kell mutatnia, hogy polgári iskolát vagy algymnaziomot vagy alreáliskolát végzett s ezenfelül a tanítóképezdét, s hogy tanképesítő oklevelet is nyert!! — **Tanítás közti szünet.** A londoni nemzetközi egészségügyi kongresszus czélszerűnek tartja, hogy az iskolai tanítás egyhuzamban csak 45 perczig tartson: azután következzen 15 percnyi szünet. —

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése,

BUDAPEST, Múzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában).

Megjelent és kapható:

KÖZSÉGI PÉNZÜGYTAN.

Elméleti és gyakorlati kézikönyv.

Irta: HEGEDÜS JÁNOS.

— Ára 4 forint. —

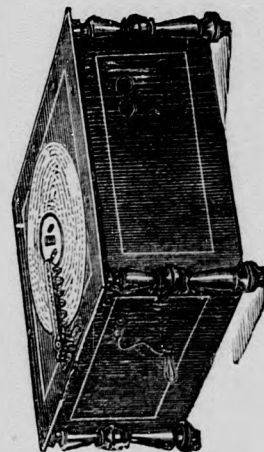

Sternberg Ármán és Testvére
hangszer-ápar
Budapest, VII, Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok kezelei és alkatrészei. Mindelemű hangszerek és zenefélművek javítása és hangolása szakzséű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.
Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a **MINIATUR-HARMONIUM**.

MINIATUR-ARISTON

változtatható játéklappal és korlátlan műsorral. Ezen új gyártmányú hangzettel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz leltés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr. a kótalapok drbjá 25 kr.

Megrendelések az árak előleges befordése mellett vagy utóvétellel fogatosítottatnak

A Budapest-ferenczvárosi templom részére szállított üveg-festmény rajza.

Szent Erzsébet

LIGETI SÁNDOR, Budapest, papnövelde-utca 6. sz.

Ajánlja saját készítményü üvegfestményeit templomok számára szőnyeg- és mozaikmintákkal, figurális alakokkal, modern vagy antikstyl szerint.

Költségtervezeteket és rajzokat kívánatra bérmentve küldök.

Egy nagy SZENT ERZSÉBET-et ábrázoló üvegfestmény, mely az 1891. évi temesvári kiállításon az aranyéremmel lett kitüntetve, jutányos áron eladó.

Hungaria - Kávé

Szalády Antaltól Budapest,

Ezen általam feltalált különlegesség nemcsak teljesen pótolja a drága ázsiai kávé, melynek ára kétszer több, s ezzel nagy megtakarítás van elérve, hanem kitünő hatásánál fogva oly háziszser, mely

„élvezve táplál és táplálva használ“.

A „Hungaria-kávé“ mint legatásosabb táplálék ma már ezek által el van ismerve és sok ezer hálaírat valamint számos orvosi tekintélyek igazolják annak kitünő hatását. Rendes táplálékkul használva, felnőtteknél mint gyermekeknél a gyomorból és belekből a nyákot és minden az emésztést akadályozó részeket eltávolít, a rendes székelést elősegíti, a **gyomrot és vért tisztítja, a jó étvágyat elősegíti, táplál és erősít, soványoknál a hizást mozdítja elő.** Betegeknél utasítás szerint mint háziszert alkalmazva biztos segílyt nyújt: **gyomor- és bélhurut, gyomor- és fejtörés-, gyomorégés, gyomortól eredő főtájás, vészegénység, álmatlanság ellen;** továbbá enyhülést eredményez **aranyér-, ideg- és szivbajoknál.** Gyermekek, öregek, szenvedők s általában, kiknek az ázsiai kávé élvezése, hevíti és izgató hatásánál fogva tiltva van, a „Hungaria-kávé“ elsőrendü orvosok által javasoltatik mint legjobb eredményü tápeledel.

1 kiló ára 1 frt 20 kr.

Használati utasítás minden dobozhoz.

Kapható a feltalálónál és minden előkelőbb fűszerárúüzletben.

☛ Szétküldés postán utánvétellel. ☛

Minden kiállításon nagy éremmel kitüntetve.

SPECIALISTA 1891. szab. találmányu

KELETI SÉRVKÖTŐ

EGYOLD. 6. FRT. KÉTOLD. 12. FRT. BELGA KIR. SZAB.

Ezen legújabb találmányu sérvkötőnek a legnagyobb szaktekintélyektől elismert előnye, hogy rendkívüli czélszerű idomíthatósága által a legnagyobb sérvet biztosan benntartja.

UJDONSÁG
Keleti-féle Gummi sérvkötőknél a pelották szintén teljesen a sérvhez idomíthatók.

Ez feltűnést keltő **ujdonság**, az eddig forgalomban levő gummi sérvkötők nem idomíthatók és ennél fogva a sérvre gyakorolt nyomás csak a legritkább esetben kis kezdő sérvknél volt kielégítő.

Megrendeléseket diszkrétén és gyorsan eszközöl

KELETI J.

cs. és kir. szabad. gyáros és specialista sérvkötőkben
Budapest, koronaherczeg-u. 17. (Szerviták pal.)
Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Cs. kir. szabadalmazott

Chemiai-technikai labororium,
hektograf-, gummiáru- és
kautschuk bélyegző-gyár
erőműtani és véső-műintézet,

mindennemű irodai szükségletek gyára.

TINTNER J. E.

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugy-
szinte a legmagasabb bel- és külhoni ható-
ságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

BUDAPEST, Kigó-tér 2. szám.

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

HIRDETÉSEKET

lapunk részére elfogad

a kiadóhivatal.

Budapest, VI. ker. Érsek-utca 2. szám.

Most jelent meg:

**A magyar korona országai hegy-
és vízrajzi térképe,** elemi okta-
tásra igen czélszerű. — 25 kr.

A Rondírás módszeres iskolája, Ko-
lacskovszky Szilárdtól. — 30 kr.

Térképhálózatok, térképrajzoláshoz,
100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

KÁROLYI GYÖRGY

papirkereskedésében

BUDAPEST, V. Dorottya-u. 10.,

ahol azonkívül elismert jó minőségű irkák,
szépirási füzetek, rajzkönyvek, rajzfüze-
tek s minden iskolai szerek jutányosan be-
szerezhetők.

Gerenday A. és Fia

akad. szobrász

márványmű-gyára

Bpest, Mária Valéria-u. 2. sz

Vállalkozunk mindenféle templom-
kőmunkálatokra ugyszintén művészi
kiviteli szt. szobrok elkészítésére.
Rajzokkal díjmentesen szolgálunk.

Gyári udvar és
műterem:
Kerep-út 90.

Az 1885. évi országos kiállításon kitünő munkáért és jó izlés-
ért a nagy kiállítási érmmel kitüntetve.

GAYORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete

Budapestben, váczi-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt
egyházak és kápolnák

berendezéséhez szükséges tárgyait,
a legjutányosabb áron, a lehető leg-
szébb kivitelben, úgy a római kath.
mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

miseruhák, Ornatusok,
reverendák, czimádák,
egyházi és társulati lobogók,

Pontifikáló eszközök, Infulák.

szent szobrok,
csillárok, képek,

Monstranciák, stációképek, oltárok,
úrkoporsókat,
stb. stb.

Régi ruhák ujítását, valamint tűz-
aranyozást és ezüstözést elvállalja és
olesón készíti el. Arany-, ezüst- és
selyem-himzések és himzett egyházi
ruhák nagy választékban.